

קובץ

העדות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

בפ"ש"מ, רמב"ם, נגלה והסידות

בחוקותי

גליון לה (תצד)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טראי עוועניו

שנת העיבור, תהא שנת משיח טובה, שנת תשמט ידיך

שנת המאתיים להולדת כ"ק אדמו"ר הצ"צ

שנת הארבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

תוכן הענינים

שיחות

- 5 תורה לא בשמים היא
- 7 הכוונה בציונים דע"י תשובה נעשה מזיד לשוגג (גליון)
- 8 העילוי בהעלאה מלמטלמ"ע ובהמשכה מלמעלמ"ט (גליון)

לקוטי שיחות

- 10 מדת החסידות של רב שלא לשנות מדיבורו
- 14 קנין בלי מעשה
- 15 מדת החסידות של רב שלא לשנות מדיבורו
- 17 צל סוכה
- 18 בענין הני"ל

- 19 תיקון תפלת מנחה ע"י יצחק
- 20 היתר לת"כ להיות נושא כלים
- 21 הערה במכתב כללי ד"יג בעומר

רמב"ם

- 22 תפלות האבות

פשוטו של מקרא

- 23 הערה ברש"י ד"ה כי ימוד (כה, כה) (גליון)

שונות

- 25 הגעת יהודים לאמריקה לפני קלומבוס
- 26 אי אכילת צנון בפסח

מספר פאקסמיליא לשלוח הערות: 9289 - 439 (718)

ש י ח ו ת

א. בשיחת מוצש"ק פי' מקץ נר ח' דחנוכה תשמ"ו מביא כ"ק אדמו"ר שליט"א סיפור הידוע שבהיות רבינו הזקן במאסר נכנסו אצלו רבו הרב המגיד עם הבעש"ט נייע מעלמא דקשוט ושאל אותם רבינו הזקן אם אצא מכאן האם אפסיק מלומר חסידות והשיבו לו כיון שהתחלת לא תפסיק, ואדרבה לכשתצא תאמר יותר. ושואל כ"ק אדמו"ר שליט"א קלאץ קשיא: כיצד יכול רבינו הזקן לברר פס"ד לחלכה אצל נשמות מעלמא דקשוט - תורה "לא בשמים היא"!!

ועד"ז שואל בנוגע לסיפור הגמ' אודות רבינו הק' שהי' פוטר את הרבים ידי חובתן בקידוש היום לאחר פטירתו.

וביאר שכיון שלא באו בתור נשמות כפי שהם בעולם האמת כ"א באופן של נשמה בגוף שירדה נשמתם ונתלבשה בגוף גשמי על כן בירור הלכה למעשה אצלם אינו בסתירה לכלל "לא בשמים היא" וכן בנוגע לרבינו הק' שהי' פוטר את הרבים י"ח בקידוש היום שבאותה שעה הי' בגדר דגוף גשמי.

ויש להעיר מסיפור ששמעתי מזקני הר' ח"צ קאניקאו (ע"י הקלטה) ששמע סיפור זה איש מפי איש מהר' דוב ארי' בן ר' לייבל קאצענעלענסאן ז"ל (אמר זקני שמכיון שהוא סיפר אותו קאן געוואגען יעדער ווארט) שהי' רב בנארשע איש בקי בש"ס ופוסקים, מוח רחבה ובעל הבנה בלימוד, למד בוועלאזשין ואח"כ נעשה חותן אצל הרב מפוכאוויטש (הרב מפוכאוויטש הי' אצל הצמח צדק גאר פון די געהויבענע), ששמע הר' דוב ארי' מגיסו חיים (בנו של הרב מפוכאוויטש) ששמע חיים מאחיו ירוחם:

בלויבאוויטש הי' זאל גדול וזאל קטן, (ראה ספר השיחות תש"ד עמוד 6 ואילך), בגדול הי' הישיבה ובקטן היו מתפללים שולחן הי' באמצע, כנגדו במערב הי' "חבדניצע" (ראה ספר השיחות תש"ב עמוד 42) היינו חדר שני ובמזרח הי' עוד פתח

שע"י הי' נכנסים לבית כ"ק אדמו"ר מהר"ש, ירוחם הי' עובד בלויבאוויטש, פעם א' קרה שגמר תפלת מעריב לערך שעה 12 בלילה, פארמאטערט פארהארעוועט האט ער זיך אוועקגעלייגט אין "חבדניצע" אפרוהין זיך אביסעלע. בדיוק בשעה 12 שמע עפעס א קלאפ וכשהביט לראות מי הוא זה ראה איך שכ"ק אדמו"ר מהר"ש יצא מביתו ונכנס לזאל הקטן וסומך עצמו בשני ידיו על שולחן הקריאה ופניו האבן געברענט ווי פייער ועמד כך פארגלענצערט כמה דקות, וירוחם עומד ומביט - וואס טוט זיך דא. לפתע הגביה הרבי המהר"ש את עיניו, הביט עליו, וקראו: "איי ירוחם, קום אהערצו" - (ירוחם הי' חביב מאד אצל הרבי המהר"ש) וניגש. אמר לו הרבי המהר"ש: דו ווייסט וואס איך טו דא איצטער? איך באגלייט מיין טאטן. (ירוחם איז געווען ניט קיין פראסטן אינגעל) שאל ירוחם: פון וואנעט באגלייט איר אים, והראה לו כ"ק אדמו"ר מהר"ש ע"י הקיר בצד הדרום וא"ל ווייסטו פון וואנעט איך האב אויסגעלערנט זיך באגלייטן, פון מיין טאטן, וסיפר לו הרבי מהר"ש סיפור זה:

הי' לי שיעור ללמוד עם אבי הצמח צדק כל לילה (בשעה 8 או 9) פעם א' קרה שהפתח הי' סגור והי' פלא אצלי שהרי אא"ל שבא אורח הגון ואבי מתוועד שכשהי' באים אורח הגון כל בני הבית יודעים מזה. הבטתי דרך חור המנעול וראיתי איש א' אצל אבי וכפי שציירו לי כ"ק אדמו"ר האמצעי הבנתי אז דאס מוז דאס זיין, ובשעה שאני עדיין מסתכל דרך הפתח פותח אבי הפתח ואומר שמולקע גיי אריין, ואומר אבי להאורח דאס איז מיין שמולקע, אמר האורח לאבי זאג דיין שמולקע ער זאל חזרין א חסידות, ואמר לי אבי, שמולקע חזר א חסידות, ואמרתי לאבי זאג דעם אורח ער זאל זאגן א חסידות און איך וועל איבער חזרין די חסידות ואמר אבי ככה שהאורח יאמר א חסידות והתחיל האורח לומר חסידות. (באמצע הסיפור אומר הר' מהר"ש לירוחם) ווייסטו ירוחמקיע איך בין ניט פון די שרעקעדיקע אינגלאך, בין איך צוגעגאנגן און אנגעטאפט - א פלא גדול, א גוף גשמי! ואח"כ כשגמר החסידות אמר האורח לאבי זאג שמולקע דיינער ער זאל איבער חזרן, האב איך זיך אוועקגעשטעלט און איבערגעחזר'ט ווארט ביי ווארט, ואח"כ כשראיתי איך שאבי באגלייט אים האב איך אויסגעלערענט צו

באגלייטן אח"כ אמר הרבי המהר"ש "אפשר ווילסטו ירוחמקיע איך זאל איבערחזרין די חסידות וואס איז געווען דאן" ורצה הרבי מהר"ש לחזור החסידות, אבל בינתיים התעורר איזה יהודי פראסטער איד שהי' ישן בחדר שני והתקרב אליהם (ואמר הרבי מהר"ש צריכים לנצל הזמן?) ולכן שב הרבי מהר"ש לביתו.

למחר איז צוגעלאפן הרז"א והרבי הרש"ב נ"ע לירוחם ושאלו: "ירוחמקיע וואס איז געווען נעכטן?" ואמר ירוחם "אז איר ווייסט איז וואס פרעגט איר?" ואמר "מיר ווילן וויסן אויף וויפל עס איז געווען בחתגלות." (לא הי' יכולים לגלות מה שידעו אבל כשנתגלה...).

הרב חיים צבי קאניקאוו
- חבר הכולל -

ב. בגליון לג ס"ה מבאר הרב י.פ. הציונים בקונטרס משיחת שי"פ צו ס"ט הערה 64 "ראה אוה"ת . . המשך תער"ב ח"ג ע' אירנג", וזה לשונו:

"הכוונה בציונים אלו היא בפשטות, לכללות הענין המבואר כאן, שתפקיד החטאת הוא לכפר על השגגות, לאחר ששנעשה מהמזיד שוגג ע"י תשובה, שענין זה מבואר בציונים אלו, והיינו, שאין הכוונה להשמיענו פרט זה, שע"י התשובה זדונות נעשית שגגות, כמובן **ופשוט**, כ"א - **סיבת** עשיית תשובה בנוגע לעניננו, בכדי שלאח"ז יכפר החטאת על השגגות.

וז"ל בהמשך תער"ב שם: "על המזיד אינו מועיל קרבן . . כ"א ע"י תשובה דוקא . . **חטאת** ואשם ודאי מכפרין והיינו עם התשובה . . שהקרבן מכפר רק על השוגג . ומה שהאשם מכפר על הזדון הוא שע"י התשובה נעשים הזדונות כשגגות ואז הקרבן מכפר כו"ו וק"ל". ע"כ לשון הכותב.

ונראה שהכותב לא תפס לא הכוונה בהשיחה ולא הכוונה בהמשך תער"ב שם:

בהשיחה מבואר שזה שיש בכח החטאת לכפר על כל העוונות, גם הזדונות, הוא משום שע"י התשובה הזדונות נעשים שגגות, והחטאת מכפרת על השוגג.

בהמשך תערי"ב שם מבואר דזה שאשם מכפר על המזיד הוא משום שאין אשם ודאי מכפר אלא לאחר התשובה [וע"ז מביא בהמשך תערי"ב שם שזה ש"חטאת ואשם ודאי מכפרין" היינו "עם התשובה" - ומה שכותב ההערה שם מדגיש תיבת "חטאת" נובע מחוסר הבנה בהמשך שם], ומפורש בהמשך תערי"ב שם (בקטע שלא העתיק הנ"ל) "וצריך להבין לפ"ז למה חטאת אינו מכפר על הזדון שה"ה ג"כ עם התשובה".

ולפי זה לכאורה אינו מובן למה מציין בהשיחה להמשך הנ"ל ששם מבואר ההיפך.

אלא שיש לומר, דע"פ הביאור בהמשך תערי"ב שם, שזה שחטאת אינו מכפר על מזיד עם תשובה הוא משום שדרגת התשובה דחטאת אינה עמוקה כ"כ, מובן, שכשהתשובה היא כדבעי יש בכח החטאת לכפר גם על מזיד. וע"ד מ"ש התי' מ.נ. בגליון ל. אלא שעדיין צ"ע בזה.

התי' יוסף יצחק פרידמאן
- תלמיד בישיבה -

ג. בגליון דפי' אמור סי' ב' העיר אי' התמימים וז"ל: בשיחת שביעי של פסח ש.ז. ביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א העילוי שיש בכ"א מהאופנים דהמשכה מלמעלה למטה והעלאה מלמטה למעלה.

וז"ל (הנחת בלה"ק סי"ה):

העילוי בהעלאה מלמטה למעלה לגבי המשכה מלמעלה למטה - שבהמשכה מלמעלה למטה, גם כשהמשכה היא ממקום גבוה ביותר, מתגלית ובאה המשכה נעלית זו בציוור וגדר דהתחתון, משא"כ בהעלאה מלמטה למעלה, שהתחתון יוצא מהציוור והגדר שלו ומתעלה למעלה, עד לדרגה שלמעלה מגדר של עולם כו'.

והעילוי בהמשכה מלמעלה למטה לגבי העלאה מלמטה למעלה
- בענין ההתפעלות והרעש ששייך למטה דוקא.

ולהעיר מלקו"ש ח"ה שיחה ב' לפי לך וז"ל שם (עמ' 75):

"ביי 'העלאה מלמטה למעלה, ווערט אויפגעהויבן דער מטה גופא, דאס איז אבער אין א תנועה פון העלאה: ער ווערט אויפגעהויבן און גייט ארויס פון זיין נידעריקייט; משא"כ ביי 'המשכה מלמעלה למטה' כאטש די המשכת אלקות אין דעם 'מטה' איז מלמעלה ניט מצד אים אליין, קומט אבער די המשכה אין אים ווי ער געפינט זיך למטה". עכ"ל שם בנוגע לענינו.

והיינו, א. (בסגנון אחר - בלשונות של שיחת שש"פ הני"ל): "כשהמשכה (ש)היא ממקום גבוה ביותר, מתגלית ובאה בצירור וגדר דהתחתון" היא עילוי ומעלה לגבי כ"שהתחתון יוצא מהצירור וגדר שלו ומתעלה למעלה..."

וצ"ע לתווד זה.

ב. מובן מהשיחה דפי לך דהני"ל הוא העילוי בהמשכה מלמעלמ"ט, (בזה שההמשכה באה בהמטה). והעילוי בהעלאה מלמטלמ"ע הוא שאז "ווערט אויפגעהויבן דער מטה גופא" (והיינו כיון שזה באה מצד המטה עצמו עבודת המטה), משא"כ בהמשכה מלמעלמ"ט "די המשכה אלקות אין דעם 'מטה' איז מלמעלה ניט מצד אים אליין".

ויש לתווד זה בפשטות:

שם בלקו"ש מדובר ע"ד ה"עבודה דהמשכה מלמעלמ"ט (עבודתו של אברהם אבינו ע"ה) וה"עבודה" דהעלאה מלמטלמ"ע (עבודתו של יצחק אבינו ע"ה), ומבאר שם ע"י איזה עבודה נעשית בירור התחתון והמטה יותר וכו'.

וע"ז מבאר שיש בזה מה שאין בזה, שמחד גיסא יש מעלה בהעבודה דהמשכת אלקות בהמטה, שהמטה נשאר כמו שהוא בגדריו

ומ"מ ממשיכים בו אלקות (שמשא"כ בהעבודה דהעלאה מלמטלמ"ע - שהמטה מתעלה), ולאידך גיסא יש מעלה בהעבודה דהעלאה מלמטלמ"ע - (וכלשון השיחה שם לעיל מינייה, ס"ה:): "אברהם'ס עבודה איז באשטאנען אין המשכה מלמעלה למטה, ד.ה. ער האט ממשיך געווען דעם "מעלה" אין דעם "מטה", אבער די מציאות פון דעם "מטה" איז "געבליבן" למטה ניט אויפגעהויבן, דאקעגן יצחק'ס עבודה איז געווען, "העלאה מלמטה למעלה", ער האט אויפגעהויבן דעם מטה און געמאכט אים גופא - מצד זיין ענין - פאר א כלי צו אלקות".

משא"כ בשיחת שש"פ (לכאורה) לא מיירי שם ע"ד ה"עבודות" דהעלאה מלמטלמ"ע א המשכה מלמעלמ"ט בכלל, והעילוי שבכ"א מהם ביחס לבירור התחתון כו' - רק בנוגע ענין הפרטי דקריעת ים סוף - חיבור משפיע ומקבל (אצילות עם ב"ע), שיש בזה ב' השיטות או שהי' באופן דהמשנה מלמעלמ"ט (דהיינו: ירידת המשפיע (אצילות) לערך ודרגתו של המקבל (ב"ע מטה) או שהי' באופן דהעלאה מלמטלמ"ע (דהיינו: שהמקבל (ב"ע, מטה) נתעלה לדרגתו של המשפיע (אצי) - ובזה בודאי כ"שהתחתון יוצא מצויר וגדר שלו ומתעלה למעלה" (העלאה מלמטלמ"ע) [והיינו שהמקבל מתעלה לדרגתו של המשפיע, ועוד יותר], הוא עילוי לגבי "כשהמשכה ... מתגלית ובאה... בצויר וגדר דהתחתון", (לולי המעלה "בענין ההתפעלות והרעש ששייך בהמטה דוקא"). (ולכאורה) פשוט.

הת' יהודא ליכטנשטיין
- תלמיד בשיבה -

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

ד. בלקו"ש פ' בחר בסעי' ג' נתבאר ההפרש בין הא דאיתא בירושלמי סוף שביעית דרב אמר כד אנא אמר לבני ביתי ליתן מתנה לבר נש לינה חוזר בי, להא דאיתא בירושלמי ב"מ דרב מפקד לשמשי אימת דנימר לך תתן מתנה לבר נש אין הוה מסכן

הב ליה מיד ואין עתיר אמליך בי תניינות, דהנהגת רב בשייכות לרכושו הפרטי שאודותו צוה לבני ביתו היתה במדת חסידות שלא לשנות מדיבורו כו', אבל בנוגע לרכוש שאינו שלו, אלא רכוש של הקהל או דיחיד הנמצא ברשותו אין מקום להחמיר על עצמו לנהוג במדת חסידות שלא לשנות בדיבורו, כיון שזה דבר השייך להקהל או ליחידים שרכושם נמצא ברשותו - ולכן אין מדת חסידות שלו שייכת בנוגע לרכוש זה, ובהא דאמר למשרתו איירי אודות הרכוש של הקהל עי"ש, אבל אח"כ בסעי' ד' כתב דיש להבין בזה, אפילו אם בסוגיא דב"מ איירי ברכוש אחרים, מ"מ כשרב שינה אח"כ מדיבורו יש בזה שלילת מדת חסידות של רב, וא"כ מצד מדת חסידות לא הי' לו לרב לומר אודות נתינה זו בתחילה אם אפשר שישנה דיבורו, ועוד זאת: אם ניתנה לרב האחריות והבעלות המלאה (בתור גבאי וכיו"ב), לכאורה לא איכפת לן מהו רצונם של בעלי הרכוש, דהרי הכל ברשותו של רב? ולכן ממשיך לבאר דהפי' בזה דמצד מדת חסידות לא חזר רב מדיבורו הכוונה שזה פעל שינוי בגוף דיבורו דבהדיבור לבד גמר ומקני, ע"י הדיבור עצמו נעשה קנין בהחפץ שנותן מתנה, וזהו רק בנוגע לרכושו הפרטי דשייך שחל בזה קנין ע"י דיבורו, משא"כ בנוגע לרכושו של הקהל עי"ש.

וצריך ביאור, דכיון דנקט בתחילה דאם ניתנה לרב האחריות והבעלות המלאה לכאורה לא איכפת לן מהו רצונם של בעלי הרכוש, שהרי הכל ברשותו של רב, א"כ גם לענין קנין נימא כן, דהכל תלוי בו, ויכול להקנות מיד ע"י דיבורו? ואי נימא דלא ניתנה לרב הבעלות המלאה ברכוש הקהל, א"כ שוב לא קשה גם לעיל, דלכן אמר דאמליך ביה תניינות כיון דאין זה תלוי רק בו. ועוד צ"ב דגם לפי הביאור שבסוף שדיבורו פעל קנין, משא"כ בנוגע לרכוש הקהל, אכתי אינו מובן דאם רב שינה אח"כ מדיבורו יש בזה שלילת מדת חסידות שאינו עומד בדיבורו, וא"כ לא הי' לו לרב לומר אודות נתינה זו בתחילה אם אפשר שישנה דיבורו? ואיך שיהי' הרי פירוש הפשוט באמליך ביה תניינות היינו דאפשר דלפועל לא יתן לו המתנה אח"כ כפי שאמר לו בתחילה.

ואולי אפ"ל הפירוש בזה, דבתחילה סב"ל דמדת החסידות הוא בזה שלא שינה מדיבורו ודיבורו מתקיים אח"כ בפועל, ולכן הקשה דכיון דכשדיבורו שמקודם מתבטל יש בזה שלילת מדת חסידות, א"כ למה אמר רב בתחילה לשמשו ליתן מתנה לעשיר כיון שיודע דדיבורו זה יוכל אח"כ להתבטל, וממשיך בזה "ועוד זאת" [דזה בא בהמשך ללעיל] דאי נימא דלכן אמר בתחילה ליתן המתנה משום שהי' לו הבעלות המליאה ליתנו בפועל ואינו נוגע רצונם של בעלי הרכוש, א"כ קשה לאידך גיסא, דא"כ למה באמת אמר דאמליך ביה תניינות. וא"כ ממ"נ קשה?

וע"ז ממשיך דמדת חסידות אינו בזה שדיבורו מתקיים בפועל, אלא דבעת דיבורו הי' החן שלו כ"כ צדק, דע"י דיבורו גרידא כבר חל הקנין, ובהדיבור לבד גמר ומקני, ומיחו זה שייך רק ברכושו הפרטי שהוא הבעלים על הרכוש, משא"כ ברכוש הקהל נקטינן באמת דלא הי' לו לרב הבעלות המלאה, ובמילא לא שייך שיחול הקנין מיד בעת דיבורו, ומ"מ אין בזה שלילת מדת חסידות של רב, כיון דלפ"ז הנה מדת החסידות הוא רק בזה שבעת דיבורו ירצה בודאות ליתן, ובאמת מצידו של רב כן הי', אלא דכיון דאפשר שבעלי הרכוש לא יסכימו לזה, לכן אמר שימלך בו תניינות, וכיון דלפועל בעת דיבורו של רב הי' זה מצידו בודאות לכן א"כ שום חסרון מצד מדת חסידות.

ויש לבאר ב' אופנים אלו מהו המדת חסידות אם לקיים דיבורו אח"כ, או שהוא רק על זמן דיבורו שיהי' בוודאות גמור ולא יהי' אחד בפה ואחד בלב, עפ"י מה דאיתא בב"מ מט"א, (מובא בהשיחה בסעי' ב') דחאומר לחבירו מתנה אני נותן לך מותר לחזור בו, וזהו רק במתנה מרובה דלא סמכה דעתיה אבל במתנה מועטת דסמכה דעתיה אסור לחזור בו עיי"ש, ונתבאר בזה באחרונים דיש לחקור בהא דאסור לחזור במתנה מועטת, האם זהו משום דכמו שעליו לצדק דיבורו בשעה שהוא מוציאו בפיו, כן גם מוטל עליו לצדק דיבורו הקודם, שהוא ישאר דיבור של צדק, ואם יחזור בו נמצא דדיבורו אינו של צדק, וזהו רק במתנה מועטת דאז ע"י שסמכה דעתיה שיקיים דיבורו, לכן דיבורו קיים ואינו בטל, ובמילא צריך שישאר

דיבורו של צדק, משא"כ במתנה מרובה דבין כך לא סמכה דעתיה, במילא לא חשבינן דיבורו הקודם דיבור של קיימא ובטל מן העולם, לכן אין עליו חובה לצדק דיבורו הקודם כיון שכבר נתבטל, ורק במתנה מועטת דחשבינן שהדיבור הוא קיימא צריך לקיימו.

או אפשר לומר באופן אחר דבכל גווני אין הדיבור כבר בעולם, ורק בעת הוצאת הדיבור מן הפה יש עליו חובה שיהי דיבורו דיבור של צדק, אבל אח"כ אין הוא כבר בעולם, והא דאמרינן דבמתנה מועטת אסור לחזור משום דסמכה דעתו אין זה משום שצריך להצדיק דיבורו וכו' כיון דדיבורו כבר בטל, אלא דיש חיוב לקיימו מחמת שנשתעבד לו ע"י שיש בזה סמיכות דעת של חבירו מחמתו, ולכן הי"ה משועבד לו לקיים מה שסמכה דעתו עליו, והוא מדיני השעבודים בין אדם לחבירו, ואין זה מחמת הדיבור שהי' בשעתו כלל, ואפילו אילו יצויר שיש בזה סמיכות דעת מחמתו שלא מחמת דיבור הי"ז ג"כ משעבד אותו לקיים מה שסמכה דעת חבירו עליו מחמתו ואין זה מדיני הדיבור כלל, וביארו עפ"י פלוגתת בעל המאור והרמב"ן שם לענין יוקרא וכו' ואכמ"ל.

ולפ"י אפ"ל גם בעניננו, דבתחילה סב"ל דכל הגדר דמדת חסידות הוא בזה שהדיבור שאמר מקודם מתקיים ובמילא צריך לקיים אותו, ולכן שאל דא"כ איך אמר רב לשמשו בתחילה ליתן מתנה לעשיר בידעו שדיבורו אפשר שלא יתקיים, וזהו חסרון במדת החסידות וכו', ומוסיף דאי נימא שאמר כן בתחילה כיון שהי' זה בבעלותו המלאה א"כ קשה להיפוך דלמה הוצרך לימלך תניינות, ולכן ממשיך כאופן ה"ב דבאמת כל הדין דהן שלך צדק וכו' קאי רק על זמן הדיבור, משא"כ אח"כ מתבטל הדיבור מן העולם, ומצד ענין הדיבור מצ"ע אף אם אח"כ אינו מתקיים אין זה שלילה מצד מדת החסידות, ומדת החסידות היא רק על זמן הדיבור שהי' בתוקף גדול כ"כ שעייז גופא גמר ומקני [אף דמצד הדין אי"צ תוקף גדול כ"כ], ולפ"י מובן דזה שייך רק ברכושו הפרטי דיכול להקנות מיד, משא"כ ברכוש הקהל דכנ"ל נקטינן שלא הי' בבעלות המלאה של רב לא הי' ההקנאה יכול להתקיים בעת דיבורו, ולאידך גיסא כיון שהוא מצידו רצה בודאות ליתן המתנה בעת דיבורו אין בזה שום

חסרון מצד מדת חסידות, אף דאח"כ צריך לברר דעת בעלי הרכוש. ואף אם אפשר שדיבורו הקודם יתבטל אח"כ מ"מ הנה לפי אופן זה כנ"ל דיבורו כבר אינו בעולם, ואינו שייך להן שלך צדק וכו' דקאי רק על זמן דיבורו, ויל"ע עוד בכ"ז.

*

ה. ב) בהא דנתבאר דע"י דיבורו גמר ומקנה אף שלא הי' שום מעשה קנין, וראה הערה 27 שהובא בזה דברי התוס' כתובות קב"א, ד"ה אליבא, יש להעיר גם במה שכתב בקובץ שיעורים ב"ב אות ת"ל שביאר הטעם דבכל קנינים אפשר לחזור מהם תוך כדי דיבור משא"כ בקידושין וכו', כי על ענין של מעשה לא שייך חזרה לבטל המעשה אפילו תוכ"ד, ורק בכל הקנינים שהעיקר הוא הדעת, והמעשה רק מגלה שיש דעת שייך חזרה, כיון שהוא חוזר מהדעת, במילא מתבטל המעשה שהוא הטפל, וכמבואר בהתוס' כתובות הנ"ל דאפשר לקנות אפילו בלי מעשה כלל, משא"כ בקידושין וכו' דשם המעשה אינו טפל אלא הוא ענין עיקרי דלא שייך קידושין כלל בדליכא מעשה, לכן אי אפשר לחזור בו, כיון דמעשה אי אפשר לבטל עיי"ש, וראה כעיי"ז בלקו"ש חייט פ' שופטים (ד), ואכמ"ל.

וראה גם בבכורות יח,ב, בתוד"ה אקנויי, שכתבו דאפילו בלא קנין קא קני דגמר ומשעבד נפשיה עיי"ש, וראה גם באבני מילואים סי' ל' סק"ג דבענין של מצוה אי"צ מעשה קנין דגמר ומשעבד נפשיה, ועד"ז נקט במנחת חינוך מצוה שמ"ב (השמטה למצוה של"ו) וראה גם במקור חיים על הל' פסח תל"ד שתירץ דברי הט"ז (שם סק"ו) שכתב דהא דיכול לבטל חמצו ע"י שליח אף דבטול מטעם הפקר ואין הפקר ע"י שליח, הכא כיון דרוצה להפקיע אי"ע מאיסור חמץ מסתמא נתן את חמצו במתנה לשליח כדי שיוכל לבטלו, והקשה במחצית השקל שם דסו"ס במאי קנה שליח את החמץ הא לא עשה שום קנין, ותירץ המקור חיים עפ"י הנ"ל דבמצוה גמר ומקני אפילו בלי שליח. ואפ"ל דכ"ז הוא בסתם בני אדם דרק במידי דמצוה ידעין דגמר ומקנה, משא"כ ברב אף במתנה סתם הי' לו סמיכות דעת כ"כ דגם בזה גמר ומקנה. אלא דמתוס' כתובות משמע דזה שייך לומר אפילו אם אינו מצוה, וכדנקט שם במתנה מועטת.

מיהו עיי' בנוב"י מהדו"ק חו"מ סי' כ"ח, ועד"ז במהדו"ת חו"מ סי' מ"ב שהאריך להוכיח דלא שייך קנין בלי מעשה קנין, והא דאמרינן בקידושין ט,ב, הן הן הדברים הנקנין באמירה וכו', וכן בכ"מ, הנה זהו תקנת חכמים מיוחד שתיקנו כן, אבל לא דעצם הענין שהוא סומך דעתו יכול לפעול כן עיי"ש בארוכה, וראה גם בסי' נחל יצחק חו"מ סי' מ' ענף ד' מה שהאריך בזה, וכתב דאף לפי התוסי' לאו בכל דוכתי אמרו כן, דהרי לפי מ"ש התוסי' בכתובות שם דהתחייבות עיי' שטר מהני כיון דטרח אמרו דגמר ומשעבד נפשיה, ואפילו הכי בקנין מטלטלין עיי' שטר לא אמרו כן, משום דדוקא היכא דמצינו דאמרו חז"ל בפירוש כן אז דנין כן עיי"ש בארוכה, ועוד דלפי תירוץ השני בתוסי' בכורות משמע דחולקים עיי' ולעולם בעינן מעשה קנין דוקא, וראה גם בסי' טבעות החושן ח"ג בקונטרס משפטי התנאים שהאריך להוכיח מכמה מקומות דהעיקר בקנין הוא מעשה הקנין דוקא עיי"ש, נמצא דענין זה אם שייך קנין עיי' דיבור בלבד בלי מעשה יש בזה פלוגתא.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי

- ר"מ בישיבה -

ו. בלקו"ש לפי בהר ש.ז. מביא הקושיא בסתירת הנהגת רב מירושלמי ב"מ לירושלמי סוף שביעית, ומביא כמה פירושים בס"ד ומק' עליהם "דבכל אופן הי"ז שינוי בדיבורו, שאינו מקיים מה שאומר". ומבאר בס"ג דהחילוק הוא אם זהו רכוש הפרטי או רכוש הקהל וכו' ומק' בס"ד דסוכ"ס אפי' אם מיירי ברכוש הקהל מ"מ הי"ז שינוי מדיבורו ושלילת מדת חסידות דרב וכו' ומבאר דמצד המדת חסידות דרב הנה עיי' הדיבור עצמו גמר ומקני וזה שייך רק ברכושו הפרטי שהדיבור לבדו יפעול התחייבות וקנין משא"כ ברכוש הקהל וכו' עכתוד"ק.

ולכ' החילוק הוא דבס"ב וס"ג נקט דהמדת חסידות היתה שלא לחזור על דיבורו מצד הדיבור מצ"ע, וא"כ הי"ז שייך בכל דיבור ובכל אופן, ועיי' מבאר בס"ד דאין הענין שלא לחזור,

אף מצד מדת חסידות, מצד עצם הדיבור, כ"א מצד תוצאות הדיבור כי הדיבור עצמו פועל קנין.

ולכ"י יוצא מזה עוד ענין דלפי הסברא הראשונה הנה הך דינא דרב אינו שייך לדינא דמתניי שם דכל המקיים את דברו רוח חכמים נוחה הימנו, דחדין דמתניי הוא (רק במכר ולכן הוא) דין מצד המקבל משא"כ הדין דרב שהוא מצד עצם הדיבור (ולפי"ז הי' יוצא ג"כ לכ' שהמדת חסידות לא הי' מדת חסידות (המוספת) במדת הדין כ"א ענין בפ"ע), אבל להביאור בס"ד, הנה גם המדת חסידות דרב הי' מפני שהדיבור פעל קנין באמת השייכת להדין בחמשנה.

ועפ"ז אפשר הי' אולי לבאר בדא"פ פלוגתא דרב ור"י בזה דלכ"י מצינו להם סברות הפוכות דבמחוסר אמנה ס"ל לר"י דדברים יש בהן משום מחוסר אמנה, רב ס"ל דאין בהם משום מחוסר אמנה, ואילו במתנה ס"ל לר"י דיכול לחזור בו ואילו רב ס"ל "לינה חוזר בו" (ואף דמשני תמן למדת חסידות, אבל לכ' משמע שם דפליגי ודלא חזר מזה)?

ואולי י"ל בהקדם, הנה נתי' מהנ"ל דבדין דמחוסר אמנה לכ' יש לחקור דאפ"ל דהוא מצד השני שלא קיים דברו אליו וחלה סמך עליו, ואפ"ל שהוא דין מצד חפצת הממון שהי' בה קצת קנין ואח"כ חזר בו (וכהסברא כהביאור בס"ד).

ועי' בכסף הקדשים לש"ע חו"מ סר"ד ס"ז שחוקר במי שישי עליו מי שפרע מצד אחד ומחוסר אמנה מצד שני איזה מהם עדיף דמצד הבושה בין הבריות יש יותר במיש שפרע ואילו מצד לצאת ידי שמים י"ל דשויים וכו' ע"ש. ולכ"י זה יהי' נ"מ למעשה בהנ"ל דאם מחוסר אמנה ומי שפרע הם דין רק מצד השני, אזי מובן דיש יותר חומרא במי שפרע מבמחוסר אמנה דהשני סומך עליו יותר כשנתן דמים מהיכא שלא נתן דמים, (ושלכן מי שפרע חמורה יותר ממחוסר אמנה), אבל אם הטעם הוא מצד הקנין א"כ לכ' אע"פ שבמי שפרע יש יותר חומרא מצד השני, מ"מ לכ' א"א לומר שהוא עדיף וכו' כיוון שבפועל ישנה קנין משני הצדדים.

ואולי אפ"ל דבזה פליגי רב ור"י דר"י סב"ל דהדין דמחוסר אמנה הוא מצד השני ולכן סב"ל דגם בדברים יש בהם משום מחוסרי אמנה, אבל במתנה לא שייך הדין שמחוסר אמנה, ואילו רב סב"ל דהמחוסר אמנה הוא מצד הקנין ולכן סב"ל דמצד מדת חסידות דהן שלך צדק וכ"י שנפעל הקנין בכל דיבור, לכן אין לחזור אפי' במתנה וכ"ש במכר, אבל אדם רגיל שאינו מתנהג עפ"י מדת חסידות, ולכן אין הדיבורים שלו פועלים קנין, לכן לא שייך אצלו מחוסר אמונה בדברים אפילו במכר (אבל לפ"ז צ"ל דהביאור בלקו"ש ח"יז ע' 295 (המצויין בהע' 27) הוא רק אליבא דרב).

ולכאורה יש בזה עוד נ"מ אי הך דינא דמחוסר אמונה וכ"י יש לזה גדר ודין ממוני או לא, וצ"ע בזה ובאתי רק להעיר.

הת' ע.ג. וגנר
- תות"ל 770 -

ז. בלקו"ש אמור ש.ז. הע' 29 בא"ד ורא' שקו"ט בדברי אדה"ז - שו"ת אבני"ז או"ח סתע"ד כ"י ע"כ. והנה האבני"ז כתב דנראה מ' אדה"ז במ"ש או שהיא עשוי למחסה ולמסתור ממטר ומזרם, דפסול אפי' מטר קצת יכול לירד בו דבאין מטר יכול לירד כלל הר"ז דין בפ"ע בסי' תרל"א דפסול שהוא כמין בית, והכא אף שמטר יורד מעט כ"י פסול וכל' ק' הרי מבואר בהגהות מיימוניות פ"ה סק"ט מהל' סוכה דזהו סוכת רועים עכתו"ד (ולהעיר שהג"מ מצויין בהעיר' מיד לפני' ומשמע דאדה"ז אינו חולק ע"ז).

וממ"ש בהע' 30 משמע דלא כמו שהבין האבני"ז אלא דשניהם דין אחד ואולי י"ל דגדר הפסול הוא מפני שכשמגין מפני המטר אין זה **מציאות** של צל כ"א **מציאות** של בית (אלא דבפועל מהני גם להציל מהשמש בדרך יש בכלל מאתים מנה), ולכן אם יורד מטר שוב הוי **מציאות** של צל. וק"ל.

ועי' בהררי קדש, למקראי קדש סכ"ב הער' 4 שכי ג"כ

יישוב ע"ז ועצ"ע ואכ"מ.

הת' ע.ג. יעקבי
- תות"ל 770 -

ח. בלקו"ש פ' אמור ס"ה מבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א מה שבשו"ע אדה"ז סימן תרכ"ה מובא שהקב"ה עשה סוכות לבני ישראל "הם היו ענני כבודו שהקיפם בהם לצל לבל יכה בהם שרב ושמש" אז הסיבה שאדה"ז כותב לצל ולכאורה מספיק לומר לבל יכה בהם שרב ושמש (ובפרט שבטור ובשו"ע המחבר לא כתובה מילה זו) כדי להדגיש (נוסף לזה שעצם עשיית הסוכה היא לצל ולא לתשמישים אחרים כמבואר בס"ג ונוסף לזה להדגיש שענין הצל של סוכה הוא א) לבל יכה בהם שרב ושמש שצל לאדם היושב בסוכה ב) צל מצד הסכך בלא שייכות לאדם היושב בסוכה כמבואר בס"ד) שענין הצל של הסוכה זה רק מצד שהסכך יהי עשוי לצל ולא זה שאצל האדם יהי צל ולכן אם למעלה צלתה מרובה מחמתה ואצל האדם חמתה מרובה מצלתה יהי כשר וזהו דיוק אדה"ז כשלמטה אצל האדם שוים אז ראי שלמעלה צלתה מרובה "ה"ז סכך גמור" להדגיש שאין שייכות לאדם רק מה שאצל הסכך".

ולכאורה צריך להבין גם כשעיקר הוא הצל למעלה בלא שייכות לאדם אבל אפ"ל שצריך להיות צל בסוכה שהסכך יפעול שרוב חלל הסוכה יהי צל ואה"נ אין הסיבה בשביל האדם אבל כיון שהסכך הוא על הסוכה לכן שיעור הצל צ"ל ברוב חלל הסוכה ומנין ההוכחה שמספיק שלמעלה רוב צל ולמטה אפילו רוב חמה לא פוסל לכאורה אם רוב חלל הסוכה או אפילו חצי מחלל הסוכה הוא חמתה רוב לכאורה גם צל שהסכך יהי פסול?

ואולי אפ"ל בזה בהקדם שאם העיקר הוא הצל ולא נ"מ המצב אצל האדם אי"כ למה אדה"ז כותב שענני הכבוד היו לצל לבל יכה בהם שרב ושמש הרי מבואר בס"ד שלכל יכה בהם שרב ושמש זה מדגיש שהסכך צ"ל גם לטובת האדם וכיון שזה לא נ"מ אי"כ למה אדה"ז בכלל כותב זה?

ואולי אפ"ל שזה שצריך להיות צל זה לא שלמטה לא יהי בכלל חמה אלא שרוב כח החמה יהי מסולק מחסוכה שכיון שברוב חלל הסוכה ישנו סכך א"כ במקום ההוא לא נכנס כח החמה א"כ אפילו שבחלל המועט כן נכנסת החמה אבל זה לא רוב כח החמה שמחוץ לסכך ולכן אין נ"מ כלל אם בפועל בסוכה ישנו חמתה רוב כי העיקר שלגבי החמה שבחוץ ה"ז נקרא שרוב כח החמה לא נכנס וזהו אפ"ל כוונת אדה"ז לצל לבל יכה בהם שרב ושמש שהצל הוא שרוב כח השמש שבחוץ לא יכנס לסוכה.

וזהו גם הביאור שהצל הוא לא שבחלל הסוכה יהי צל אלא למנוע כח השמש שבחוץ ועפ"ז גם מובן שענני הכבוד היו לבל יכה בהם שרב ושמש כוונתו לא לענין הכוונה אלא לחדגיש שעיקר ענין הסוכה הוא לצל ולכאורה בדברי המחבר אין כלל רמז שצ"ל צל דוקא שכלל לא הזכיר שצ"ל צל אלא שע"פ הנ"ל מובן שלכאורה זה גופא שלא יכה בהם שרב ושמש זה אריכות שמספיק לכתוב שצ"ל לצל אלא שכוונתו לרמז שעיקר הפעולה של ענני הכבוד הי' לסלק השרב ושמש שהי' מחוץ לעננים ועד"ז צל הסוכה.

ואע"פ שבהערה 40 ו-54 מוסבר שענין הצל הוא ענין חיובי ולא שלא יכה בהם שרב ושמש שענין שלילי וכמבואר בהערה 54 שצ"ל הליכה מתוך עונג י"ל שאה"נ מה שהסכך צריך לסלק הוא רוב כח השמש שבחוץ אבל שמעט כח השמש כן יכנס שאז זה פועל שבסוכה לא יהי אפילה וחושך אלא אור רק שכח השמש רובה לא יכנס ולכן מובן שדוקא במקרה שלמעלה צלתה מרובה ולמטה חמתה מרובה אז ישנו העילוי שבסוכה כי רוב כח השמש סולק ומצד ב' בסוכה אין אפילה אלא אור החמה.

התי' שניאור זלמן פבזנר
- תלמיד בישיבה -

ט. 1) בלקו"ש ח"ה ע' 374 בהערה 18: שתפלת שחרית - חסד, ותפלת מנחה - גבורה ע"ש, והי' לו לציין ג"כ למהרש"א חידושי אגדות ברכות כו ע"ב ד"ה אברהם בשם ספר היוחסין

בתירוץ שני אולי כל אחד מהם הי' יותר זריז כפי מדתו כו' ע"ש.

(2) וגם שם בהע' 19 לכאורה הקושיא היא איך תיקן יצחק תפלת מנחה בחי' אברהם באותו מקום. ויהי מורה חוראה לפני רבו? בפשטות הקושיא היא לפי הגמ' ברכות כ"ו ע"ב וברמב"ם הלי' מלכים פ"ט הלי' א' שאברהם תיקן תפלת מנחה, ואיך תיקן יצחק דבר חדש?

אבל לפי הגמ' יומא כח ע"ב שקרי מנחה צלותי דאברהם, והתוסי' ישנים, ור"ח, ר' יעקב עמדין ועוד מפרשים שא"א לומר שאברהם לא הי' מתפלל מנחה שגם עירוב תבשילין קיים רק שלא קבע אותו לכל בני ביתו (ת"י) או לא קבע זה חובה (ר' יעקב עמדין), ויהי הקושיא איך עשה יצחק תפלת מנחה חובה על כל בני ביתו בחיי אברהם?

ובהערה מביא מהאזה"ח שמיני י' י"ט אהרן למד מק"ו מדברי משה וזה לא חשיב מורה חוראה לפני רבו א"כ גם בנדו"ד למד יצחק מזה שאברהם הי' מתפלל מנחה באופן פרטי שזה צריך להוסיף על מנהגו הטוב ולעשותה חובה על כל בני ביתו וזה לא יהי' מורה חוראה רק הוספה על מנהגו של אברהם כאילו אמר לו אברהם.

הרב כתריאל קאסטעל
תושב השכונה

י. בלקוויש חכ"ז ע' 199 הערה 68 על דברי הרמב"ם בסוף הלי' מלכים י' שהרי ר' עקיבא חכם גדול מחכמי המשנה הי' והוא הי' נושא כליו של בן כוזיבא המלך".

ומעיר ע"ז וז"ל שם "המקור ע"ז - וכן מקור ההיתר לחכם גדול.. להיות נושא כלים.. עכ"ל שם.

והרי לכאורה אין לזה מובן ולכאורה יש כאן טעות דפוס, וצריך להיות: [צ"ע] המקור ע"ז, וכ"ה בהשיחה כפי שיצא

לאור בקונטרס - בחוקותי תשמ"ח. וראה מש"כ בהערות וביאורים גליון 65 (שצו) ע' ז-ח.

הרב משה כהן
- תושב השכונה -

יא. במכתב כללי של ל"ג בעומר ש.ז. מביא את הפסוק "ונתתי משכני בתוכם" - בתוך כל אחד ואחת. ומציין בהערות שבשולי המכתב, למארז"ל על הפסוק שבפי תרומה "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", כמובא בלקו"ש כ"ו עמ' 414.

לכאורה, הסבר הפסוק "ונתתי משכני בתוכם" מבואר בהרחבה רבה, באור החיים על הפסוק, ומביא גם את הפסוק "אהל שכן באדם" שעיקר משכנו ית' הוא תוך נשמות עם קדשו. ומדוע אינו מציין בהערות פירוש האו"ח שעל אתר.

לקיום יעוד זה של "ושכנתי בתוכם", לפי פירוש האור החיים, ישנם תנאים שבלעדם לא תשכון השינה באדם, אך לכאורה, גם בפסוק שבפרשת תרומה ישנם תנאים, כי לא יתכן "ושכנתי בתוכם אם לא יהי לפני כן "ועשו לי מקדש". וצ"ע.

אגב, לפי פירוש של האור החיים, מתורצת תמיהתם של המקשים איך אפשר לומר שעצמות אוא"ס התלבש בגוף גשמי של רבי. ולפי פירושו, ברור ענין זה גם על פי הפירוש הפשוט. עיי"ש.

הרב משה סלונים
- משפיע דישיבת תות"ל אשען פארקווי -

ר מ ב " ס

יב. ברמב"ם הלי תפילה פ"א הלי ג' יש מתפלל פעם אחת ביום ויש מתפללים פעמים הרבה . . . וכן הי' הדבר תמיד ממש רבינו ועד עזרא, עכ"ל.

מדוע כתב הרמב"ם ממש רבינו ולא מאברהם אבינו לפי התוסי' ישנים, ור"ח, ור' יעקב עמדין ובמס' יומא כח: שגם אברהם אבינו הי' מתפלל ג' תפלות שהם קיימו גם עירוב תבשילין, ועי' בלחם משנה הלי ה' שגם הרמב"ם סבר כר' יוסי בן חנינא שתפלת האבות תקנום רק דאסמכינה רבנן אקרבתו וכן הוא בהלי מלכים פ"ט הי"א.

עיי' מהרי"ץ חיות בברכות כו: שלכ"ע התפללו האבות אולם במה שהיא חובה עלינו .. אין לומדין דבר מקודם מ"ת וא"כ האבות לא תקנו לחייב עלינו ע"ש. ולכן יכול לומר שהרמב"ם מתחיל הלי תפלה מ"ע להתפלל בכל יום וזה שיש חובה עלינו הוא ממ"ת ולא מקודם מ"ת (האבות). וגם אפשר לומר שזה כמו שהאבות היו אינו מצווה ועושה והחיוב עלינו ממ"ת הוא באופן של מצווה ועושה שהוא באופן אחר עיי' מס' סוטה כא.

ועיי' ברמב"ם הלי אבל פ"א הלי א' ניתנה תורה ונתחדשה הלכה ע"ש.

ועיי' לקו"ש ח"ג ע' 792 העי' 23 שתפלת האבות עולה רק עד שרש הנבראים משא"כ אחר מ"ת.

אבל קשה לפי הנ"ל מהמשך העי' בח"ג הנ"ל שהתפלות (גם אחר מ"ת) אבות תקנום נקי מפני כך דברי תורה (תענית כח). לפי המהרי"ץ חיות וכל הנ"ל הי' צ"ל שאחר מ"ת אין לו שייכות תפלת האבות, וגם הרמב"ם הלי כלי המקדש פ"ו הלי ח' פסק שכל יום הי' בו קרבן עצים לא הי' בו מעמד בנעילה אלא בשחרית ובתפלה שני ובמנחה, והכסף משנה שתפלת מנחה היא דברי תורה כנ"ל, וא"כ חוזר הקושיא מדוע מביא הרמב"ם רק

ממשה שתקנת האבות עשה תפלת מנחה דברי תורה וחמור מתפלת נעילה שהיא רק מדברים סופרים.

ועל זה מתרץ מהר"ץ חיות בתענית כח. הפירוש שמנחה היא מדברי תורה שכיון שמפורש בתורה עכ"פ חמור לענין זה שאין צריכה להיות חיזוק עכ"ל שגם בדברי ההערה **שנקרא** . . דברי תורה ולא שהם ממש דברי תורה, וכן פסק הרמב"ם הלי תפלה פ"א הלי ה' וכן תקנו (חכמים) ותפלות כנגד תמיד של בין הערביים היא נקראת תפלת מנחה עכ"ל. (וראה הערות וביאורים גליון רי"א סי' ד' בארוכה. - המערכת).

הרב כתריאל ברוך קאסטעל
- תושב השכונה -

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

יג. בגליון דפי' בהר (לד - תצג) במדור פשש"מ, נמצא שאלתו של הרב וו.ר. על השינוי בפירושי רש"י בין ד"ה כי ימוד אחיך ומכר (כה, כה): ובין ד"ה מאחזתו (שם):

שבד"ה הראשון הלשון בפ"י רש"י הוא:

מלמד שאין אדם רשאי למכור שדהו אלא מחמת דוחק עוני, עכ"ל.

ובד"ה השני לשונו הוא:

ולא כולח, למדה תורה דרך ארץ שישיר שדה לעצמו, עכ"ל.

ושואל הרב וו.ר. למה בד"ה הראשון אומר רש"י: "שאי אדם רשאי לךמכור וכו'" ובד"ה השני אומר: "למדה תורה דרך ארץ וכו'". זאת אומרת, מה מכריח רש"י בפשוטו של מקרא לחלק שבכאן יש איסור וכאן הוא (רק) ענין של דרך ארץ?

וממשיך הרב וו.ר. לשאול מדברי הספרא, וז"ל: מנין שאין רשאי למכור את שדהו א"יכ העני ת"ל כי ימוך ומכר הא אינו מוכר א"יכ העני, יכול יצא מכל נכסיו בבת אחת ת"ל מאחזתו ולא כל אחזתו, עכ"ל.

וטוען שלכאורה משמע מלשון הספרא שגם בנוגע שלא למכור כל שדותיו בבת אחת יש איסור, ולא רק ענין של דרך ארץ.

ומחזק שאלתו מפירוש המלבי"ם על הספרא שמפרש שיש איסור בשני האופנים.

אבל אין אני רואה שאלתו על פירושי רש"י הנ"ל.

רש"י, שמטרתו לפרש, ובלשון ברור ומדויק, מוכרח לחלק שכאן יש איסור וכאן הוא (רק) ענין של דרך ארץ. שבעצם, כל ענין ההגבלה במכירת נכס פרטי של אדם הוא חידוש בתורה, ומהיכי תיתי להרחיב גבולו של האיסור גם בעדיין נשאר במצב של "דוחק עוני".

ולאידך גיסא, לפרש שההדגשה בפסוק "מאחזתו" הוא באופן שאם ע"י מכירת חלק משדותיו יוצא מגדר "דוחק עוני" שאסור לו למכור השאר, הרי איסור כזה הוא מיותר בקרא, שכיון שהיתר המכירה בתורה תלוי בסיבת "דוחק עוני", מהיכי תיתי שיכול להמשיך במכירתו גם בהסרת סיבת ההיתר.

אלא ע"כ פ"י הפשוט בפסוק הוא באופן שאם אפילו אינו יוצא מגדר "דוחק עוני" רק באם ימכור כל שדותיו, אעפ"כ למדה תורה דרך ארץ שלא ישתמש בהיתר של "כי ימוך" לכתחלה (שזה פירושו של "עצה טובה") אלא ישתדל בעצות אחרות לצאת מדוחקו, ופשוט.

ובספרא - תורה שבע"פ - שדבריו אינם ענין של פירוש לבן חמש למקרא וכו', באים דבריו באופן שזקוקים לפירוש וכו'. ומן הסתם ה"י רש"י מפרש גם בדברי הספרא כן.

(ולאחרי זמן, הראה לי ת"ח אחד בפני "שפתי חכמים" על אתר, שיש להעמיס כללות הסבר הנ"ל בדבריו הקצרים).

ה' יוסף וולדמאן
- תושב השכונה -

ש ו נ ו ת

יד. בשיחת י"ב תמוז תשד"מ (התוועדויות ח"ד ע' 2190) נעמד כ"ק אדמו"ר שליט"א לתרץ "כמה תמיהות וקושיות - היתכן שבדרום אמריקה (ובמקומות נוספים) מצאו ציורים ואותיות שמקורם מהודו, מדי ופרס וכיו"ב, ועד שמצאו אותיות שהם בדוגמת אל"ף בי"ת בלשון הקודש, ועד כדי כך, שאצל תושבי אמריקה שקדמו לקולומבוס מצאו כמה מנהגים שכל הסימנים מעידים שמקורם מדיני התורה".

וכ"ק אדמו"ר שליט"א מבאר שאכן הגיעו לכאן "תרבויות ומנהגים שונים" (כולל גם של יהודים - כן נראה הכוונה) "למדינה זו לפני קולומבוס".

וראוי להעתיק כאן מ"בית יעקב" שנה 14 - קובץ ב - חשון תשל"ג ע' 25:

**"האם הקדימו "יהודי מקסיקו"
את בואו של קולומבוס לאמריקה?"**

בחפירות ארכיאולוגיות באיזורי ישובים עתיקים במקסיקו - נמצא שריד-אבנים (חלק מבנין שנהרס, ויש מניחים שזו מצבה שבורה) עם סמל "מגן דוד".

מסביב למציאה זו פרץ פולמוס אצל ההיסטוריונים והארכיאולוגים. כמה השערות הועלו בחוגי המדענים. אחדים אינם מקבלים את חריטת ה"מגן-דוד" בתוך האבן כסמך יהודי

מובהק והם מסתמכים על הוכחות היסטוריות שונות, שבסמל זה השתמשו גם לא-יהודים.

לעומת זאת התעמק במקורות היסטוריים חוקר יהודי מפורסם, פרופיסור גורדון, שאסף שורה של מסמכים וגם רמזים חשובים, הנותנים בסיס מדעי להניח, שנודדים יהודים, מבני שבטים גולים הגיעו לחופי אמריקה הדרומית עוד בתקופה קדומה בהרבה מלפני תגליתו של קולומבוס ואבן-המצבה עם סמל "מגן-דוד" מהווה אות וזכר לשבט יהודי שנעלם ונשכח". ע"כ.

הרב יעקב יצחק אהרנסון
- ירושלים ת"ו -

טו. ידוע מנהגינו שאין אוכלים צנון בפסח מפני שכ"ק אדמו"ר הצ"צ ני"ע אסר אותו בפסח בלי טעם [עיי' בכרם חב"ד גליון 2 ע' 57].

אולי י"ל אי מהטעמים בזה עפ"י מה שמצאתי בספר דעת ישראל, וז"ל: "והנה שמעתי מפני מה נק' צנון בלשון יהודית רעטיך, ר"ל רע-תוך, אשר ע"כ נוהגים העולם שלא יחתכו הקליפה ממנו כי אם שאוכלים עם הקליפה מטעם הנ"ל: "עכ"ל אשר עפ"י י"ל בד"א שאין אוכלים כנ"ל, כיון דאי אפשר לקלף אותו.

הת' ישראל לובין
- תות"ל 770 -

לזכות

הילד שמעון שיחי
לרגל הכנסו בבריתו של אאע"ה
ביום שלישי שהוכפל בו כי טוב ל"ג בעומר
תהא שנת משיח טובה

*

ולזכות

אחיותיו, צפורה קריינדיל, דבורה לאה, וחי' מינדל תחינה
אחיו יוסף יצחק שי'

*

נדפס ע"י הוריהם

הרה"ח הרה"ת מנחם נחום וזוגתו מרת אסתר מלכה שיחיו

גערליצקי

זקניהם

הרה"ח הרה"ת מוה"ר משה אליהו וזוגתו מרת חנה עטקא שיחיו

גערליצקי

הרה"ח הרה"ת ר' צבי וזוגתו שיחיו

גרינוואלד